

Radikal Anlayışla Mücadele Serisi - 6

HAKİMİYET

Kavramı

Kaleme Alan:

Prof. Dr. Abdülfettah Abdülgani el-Avari

Ezher Üniversitesi Usulü'd-Din Fakültesi Dekanı

Edisyon ve Önsöz:

Prof. Dr. Muhammed Abdülfudeyl el-Kûsî

Ezher Ulema Heyeti Üyesi ve Ezher Mezunları Örgütü Başkan
Yardımcısı

Çeviren:

Muhammed Abdurrahman FERRÂC
Hale Muhammed İbrahim

Gözden Geçiren:

Prof. Dr. Muhammed İzzet GÂZÎ

منشأة الأزهر
مركز الأزهر للترجمة
Al-Azhar Center for Translation (ACT)

(اللغة التركية)

Kitabın (Asıl) Arapça Başlığı: (مفهوم الحاكمية)

Kitabın Türkçe Başlığı: *Hakimiyet Kavramı*

Bu eserin tüm yayın hakları *Ezher Tercüme Merkezi'* ne aittir.

☎ (+202) 23868005

✉ azharcenter4trans@gmail.com

🌐 <http://www.azhar.eg/act>

🏠 Al-Azhar Conference Center (ACC) Building.

4th Ismail El-Qabbany St. off El-Thayaran St.,

Nasr City, Cairo, Arab Republic of Egypt.

Kapak Resmi: *Fransız oryantalist Prisse d'Avennes'in (1807-1879) fırçasıyla çizilen Al- Azhar Camînin manzarasıdır.*

1. Baskı: 1442 H. - 2020 M.

ISBN:

© No parts of this publication may be reproduced, stored in aretrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, recording or otherwise, without the prior permission of the publishers.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

TAKDİM

Prof. Dr. Muhammed Abdülfadîl El-Kûsî
Ezher Ulema Birliğı Üyesi

Şeyh-i ekber Muhiddin b. Arabî'nin, remizlerle zengin kitabı “Fütûhât-ı Mekkiyye”de belirttiğı üzere, bir Müslümanın, vicdanı ve iç duyuşları açısından terakkisi durduğunda artık o gerçek bir Müslüman olarak kalamaz. Onun, -kâinatla ve kâinatın yaratıcısıyla irtibatı açısından- “ruhanî miraç” olarak isimlendireceğimiz daimî bir terakki içinde olması gereklidir. Bu miraç onu, düşük seviye vicdanî durumdan yüksek seviyelere çıkaracaktır. Bunun yokluğu, Müslümanı, geri kalmışlık ve bağınazlığa düşür kılar, durgunluk ve ölümün kollarına atar.

Bu ruhanî miraç sayesinde insanın mazhar olduğu sonsuz ufuklar genişler de genişler ve artık onun nazarında tüm varlık ab-ı hayat (can suyu) içmişçesine canlanır, yaratıcısı adına sessiz-dilsiz nağmeler terennüm eder, bedensiz-alınsız secdelere kapanır.. bütün varlığı, güzellik ve muhabbet gözüyle, ruh ve huzur çerçevesinden görmeye başlar.. başlar da artık o, görünen görünmeyen tüm boyutlarıyla bütün evrenin dizginlerini eline alır.

Eğer bu berrak, ince bakış açısı, her yönüyle çağın materyalist değerlerinin rengini almış bugünün İslam tablosuyla bir araya getirilseydi, hakka susamış, güven ve adalete hasret kalmış canların üzerinde, onların ta derinliklerine nüfuz edecek bir büyü tesiri uyandırır.. çağın hastalıklarının pek çoğı için tiryak olur.. gönüllere, akıllara bir yol bulur girer ve onlardaki zifiri karanlıkları, o kopkoyu zulmetleri tarumar ederek her yanı nura gark ederdi!!

Eğer bu berrak, bu ince bakış açısı bugünkü İslam tablosuyla bir araya getirilseydi, karşısında, kendisine uyacak ancak şu tür Müslümanları bulurdu: Merhamet hissi, sinelerinin derinliklerine işlemiş.. olabildiğine müsamahalı.. dertlilerin iniltileriyle, ezilmişlerin elemeleriyle dertli.. kinlerin, nefretlerin, kabalıkların karşısında dimdik.. insanoğluna baktığında yalnızca hakkın cemaline müştak, adaletin güzelliğini hisseden, yüce insani değerlere iştihak duyan gönüller gören... Bunların dünyasında şiddetin, karanlıkların, kan dökmenin, vurmanın, kırmanın, parçalamanın yeri yoktur.

Şu kadar var ki, -şiirseliliğin hikmetle buluştuğu- bu berrak, bu ince bakış açısı ne yazık ki bugün tam tersine döndü, zıddına dönüştü. Nerede bu bakış açısı, nerede genişlik, azamet ve merhamet dini olan İslam'ı iktidar şehvetinden, hâkimiyeti eline geçirme tutkusundan ibaret zannedenlerin bedbaht anlayışı! Bunların nazarında İslam, politik manevralardan, dalaverelerden ibaret siyaset oyununun esiridir. İslam'ın yüksek ufuk ve yüce hedeflerinin yerinde yeller esmektedir!

Nerede o berrak, o ince düşünce, nerede bu tiplerin kara üslupları! O üslup ki dünyayı keskin hatlarla iki kutba ayırdı: Sadece bunların bulunduğu iman kutbu ve kurtulmak mümkün olmayan cahiliye küfrü kutbu. Sonra da bunlar, siyaset oyununun bir gereği olarak vatan topraklarında tahribat yapmaya, kan dökmeye başladılar. Bundan önce de toy gençlerimizi düşmanlık sarmalına, kin-nefret cehennemine sürdüler ve onlara, şiddet ve tahrip ateşini körüklettiler. Bunları, iktidar şehveti, koltuk arzusu ve yönetme tutkusuyla yaptılar. Sanki İslam'ın ruhu, değerleri ve prensipleri gitmiş, bunların yerine, kotarılacak bir iktidar,

elde edilecek bir hakimiyet ve uğrunda hayatların hakir görüldüğü, kanların ucuz telakki edildiği “yönetme” tutkusu gelmişti!

Nerede o berrak, o ince düşünce, nerede “Selef”i takdis edip onların varisi olduğunu iddia eden, sonra da onu, tabiatlarındaki katılığa, donukluğa ve tek tip düşünceye kılıf yapanlar! Müslümanların dikkatlerini, bir yerlerden bulup getirdikleri şekillere, basmakalıp formatlara odaklayanlar! O formatlar ki, zihinlere, her türlü terörün, terör söyleminin dayandırılabilceğı kapılar aralar! Bununla, kendi literatürlerinde “karşı gelenlere savaş açma” diye isimlendirdikleri şeyi kastediyorum. Bu öyle bir şey ki, ona, eski-yeni pek çok şiddet yanlısı grubun düşüncesinin etrafında şekilleneceğı ölçüde her yana yayılmış bir şer ateşi dense sezadır.

Nerede o berrak, o ince bakış açısı, nerede günümüzün menfur terör örgütleri!... Çağımızda ortaya çıkmış, İslam’ın ve İslam hilafetinin adını kullanarak dünyayı kana bulayan, tüm dünyanın gözleri önünde boğaz kesen, kelle uçuran temsilcileriyle.. tüm bunları yaparken de gözlerini kırpmadan, yürekleri sızlamadan yapan caniler.. bu sebeple adı artık kanla-irinle, kesilen kafalar ve uçurulan uzuvlarla anılmaya başlayan İslam’ın hakkına yaptıkları tecavüzün boyutlarını hatırlarına bile getirmeyenler.. onların bu cürümlerinden dolayı, pek çoklarının nazarında İslam’ın, bütün dünyayı tesiri altına alan bir “veba” gibi telakki edilmesini umursamadan... Bu mücrimler, sancağını taşıdıklarını, adını yücelttiklerini iddia ettikleri İslam’ın imajının, yeni neslin zihninde neye tekabül ettiğini nereden bilecekler?!

Bunlar, İslam'ın içinde, insanlığı ruhen, aklen ve vicdanen yücelere taşıyacak “ruhî cihad” denen bir şeyin olduğunu hiç duymadılar mı acaba? İnsanoğlunu, aç-açıkta veya hasta olan hemcinslerine bir lokma ekmek, bir tablet ilaç temin etmeye, hayatlarını idame edebilmek için gerekli olan şeyleri onlara ulaştırmaya teşvikçi olacak, pragmatist maddeci medeniyetin meyvesi olan bencilliğin, egoizmin pençesinden onları kurtaracak olguyu?

Umarız bu ilmî yayın serisinde her şeyi yerli yerine oturtur, bahsi geçen türden insanların İslam'a bulaştırdığı şüphe ve yanlış anlayışları kökten temizleriz de genç nesillere İslam'ın gerçek yüzünü, Allah'ın rızasına ve Hazreti Peygamber'in sünnetine ittibaa giden yolda durmaları gereken yeri göstermiş oluruz.

Başarıyı ve kabulü Allah'tan dileriz. O, kendisinden bir şeyler istenen, bir şeyler beklenenlerin en hayırlısıdır.

HAKİMİYET

Gençlerimizin ellerinden tutup, cahillerin maceraperestliğinden, aşırıların fikirlerinden, sahtekarların intihallerinden ve yine cahillerin te'villerinden onları uzak tutmak adına açıklığa kavuşturulması gereken elzem konular arasında olan; kavram olarak doğru bir biçimde tanımlamaya ihtiyaç duyulan “Allah’ın Kanunlarıyla Hükmetme” meselesini bu araştırmamda aşağıdaki şekilde ele aldım:

1. Dil ve Terminoloji’de Hakimiyet
2. Hakimiyet kelimesinin Allah’a izafe edilmesinin manası
3. Hakimiyetin bir insana verilmesi caiz midir?
4. Allah’ın kanunlarıyla hükmetmeyi anlatan ayetlerin yanlış anlaşılması, bu anlayışın çürütülmesi, konu ile alakalı görüş sahiplerinin görüşlerinin irdelenmesi

Tevfik ve başarı Allah’tandır.

1. KUR’AN’DA ZİKREDİLEN HÜKÜM KAVRAMI

Hakimiyet lafzının lügat manası:

(ح. ك. م) harflerinden türetilen mastardır. Aslı menetmek manasına gelen حكم kelimesinden türetilmiştir. İbn Faris: “Ha, Kaf ve Mim kelimenin aslıdır. Bu kelimenin manası da menetmektir.” demiştir. Bu kelime, asıl olarak zulümden menetmek manasındadır. Hayvanın yularına حَكْمَةُ الدَّابَّةِ

denmiştir. Zira hayvan bu şekilde hareket etmekten menedilir. Aynı şekilde حَكَمْتُ

الدَّابَّةَ وَأَحْكَمْتُهَا hayvanı bağladım ve onu hareketten menettim de denmiştir. Ayrıca sefih olan kişiye yardım edildiğinde حَكَمْتُ السَّفِيهَ وَأَحْكَمْتُهُ denir.¹

Hüküm: İlim ve fıkıh manasındadır. *“Ona henüz çocukken hikmeti verdik.”*² Ayeti ilim ve fıkıh manasındadır. **Hüküm**, ayrıca bir şey ile alakalı hüküm vermek manasındadır. حَكَمَ بَيْنَهُمْ يَحْكُمُ أَي قَضَى، وَحَكَمَ لَهُ وَحَكَمَ عَلَيْهِ Aralarında hüküm verdi, lehine ve aleyhine hüküm verdi manasındadır.

Hüküm: ustalıkla yapma manasındadır. Bir işi ustalıkla yaptım. o, muhkemleşti manasında أَحْكَمْتُ الشَّيْءَ denir.³

İslami Terminoloji’de Hakimiyet Kavramı

Bütün mükellefler için islam dinindeki şer’i hükümlerin kaynağı yegane yaratıcı olan Allah’tır. Kur’an-ı Kerim bunu;

*“Hüküm ancak Allah’ındır ve Allah hakkı anlatır; O, doğru hüküm verenlerin en hayırlısıdır.”*⁴ Ayetinde olduğu gibi birçok ayette dile getirmiştir. Usul alimleri -hâkimlik konusunda- “Mutlak hüküm koyucu ve hüküm verici olan hiçbir şeriki olmayan Allah’tır.” demişlerdir. Amidî bu hususla alakalı “ Bil ki Allah’tan başka hâkim yoktur. Ve onun hüküm verdiğinin dışında da hüküm söz konusu değildir.” demiştir.⁵

¹ Mekayis El- Luga 91/2 Hüküm maddesi

² Meryem Suresi, Ayet: 12

³ Lisan’ül Arab 140-142/12, Hüküm maddesi

⁴ En’am Suresi, Ayet: 57

⁵ El- İhkam fi’l Usul 1/ 79

İmam Gazâlî ise “Hükümün icra edilmesi konusunda yegâne hak sahibi, yaratmanın ve yarattıklarının tedbir ve iradesi elinde olan zatın kendisidir. Hükümü icra eden, hükümün üzerlerine uygulandığı varlıkların malikidir, yaratıcıdan başka gerçek manada malik, ondan başka hüküm ve tedbir sahibi yoktur.” demiştir.¹

2. ALLAH'A İZAFE EDİLEN HÜKÜM LAFZININ İÇERDİĞİ MANALAR

Kur'an-ı Kerim'de Hâkim lafzının Allah'a izafe edilmesi üç farklı manayı içermektedir.

A. Teşrîi Hüküm:

“Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”² Ayetinde zikredilen hüküm hakiki tevhide ve sahih akideye müteallık teşrîi hüküm manasındadır. **“Hüküm sadece Allah'a aittir.”** Sözü kafirlerin taptıkları ilahların bütün sözde tasarruflarını iptal eder. Yani akide, ibadetler ve muamelata dair olan şeylerin doğruluğu veya yanlışlığının hükmü ancak Allah'a aittir. Zira herşeyi yaratan ve her şeyi hakkı ile bilen O'dur.”³

¹ El- Mustasfa , s: 66

² Yusuf suresi ayet: 40

³ Tefsir El-vasîd li şeyh el- Ezher, Pof. Dr. Muhammed Seyyid Tantavi 7/363

Allah'ı Teala ***"Ey iman edenler! Sözleşmeleri yerine getirin. İhramda bulunduğunuz sırada avlanmayı helâl saymamanız şartıyla, size bildirilecek olanlar dışındaki "en'âm" denen hayvanlar sizin için helâl kılınmıştır. Şüphesiz Allah dilediği gibi hükmeder."***¹ buyurmuştur. Bu ayette teşrî edilen hüküm akitlerle alakalıdır. Ayetteki ***"Şüphesiz Allah dilediği gibi hükmeder."*** sözü Allah'ın aslını kendisinin bilebileceği hüküm ve maslahat gereği yarattıklarının üzerinde kendi iradesine bağlı olarak istediği şeyi helal veya haram kılmanın yetkisinin yine kendisine aittir. Onula aranızda olan akit ve anlaşmalara uyun, bu akit ve anlaşmalar hususunda fesada düşmeyin ve bozgunculuk yapmayın manasındadır.²

Allah'ın teşrî ettiği hükümler insanoğlu için bağlayıcıdır. Onun emrettiğine uyan, nehyettiği şeyden kaçınan ebedi kurtuluşa ve sonsuz saadete nail olur. Emrine karşına gelen ve yüz çeviren dünya ve ahiretini mahveder.

"Size benden bir hidayet geldiğinde bilesiniz ki hidayetime uyan artık ne sapar ne de bedbaht olur. Kim de beni anmaktan yüz çevirirse mutlaka sıkıntılı bir hayatı olacaktır ve onu kıyamet günü kör olarak haşrederiz."³ Ayeti bu hususa işaret eder.

B. Kevnî Kaderî Hüküm:

Kainatta cereyan eden, değişmeyen kevni kanunlar Allah'ın iradesi altında hareket ederler. Bu kanunlar

¹ Maide suresi: 1

² Meragi Tefsiri, 6/44

³ Taha suresi, ayet: 123-124

onun iradesi ile kaimdir. Hiçbir beşerin bu kevnî kanunlara başkaldırması veya değıştirmesi söz konusu değildir.

"Bizim, yeryüzünü etrafından nasıl eksiltip durduğumuzu görmüyorlar mı? Allah hükmeder, O'nun hükmünü denetleyecek yoktur; O'nun hesaba çekmesi de hızlıdır.¹

De ki: "Ne kadar kaldıklarını Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gizli bilgisi O'na aittir. O öyle bir duyar, öyle bir görür ki! (O kadar olur!) Onların Allah'tan başka bir yöneticisi yoktur. O, kendi hükümlanlığına kimseyi ortak etmez.²
Ayetleri bu hususu dile getirir.

C. Uhrevî Hüküm

Allah'ı Teala, kıyamet günü huzurunda beşerin tümünü hesaba çekecektir. İyi işler yapanları mükafatlandıracak, günahkar mücrimleri ise cezalandıracaktır. Bununla alakalı şöyle buyurmuştur.

"Sonra insanlar gerçek sahipleri olan Allah'a döndürölürler. Bilesiniz ki hüküm yalnız O'nundur ve O, hesap görenlerin en çabuğudur. "³

¹ Ra'd suresi ayet: 41

² Kehf suresi ayet: 26

³ En'am suresi ayet: 62

*De ki: "Ey gökleri ve yeri yaratan, duyular ötesini ve duyular âlemini bilen Allahım! İhtilâfa düştükleri konularda kulların arasında hükmü sen vereceksin."*¹

3. HÜKÜM LAFZININ BEŞERE ITLAKI

Buraya kadar mutlak hüküm koyucunun Allah olduğunu öğrendik ve Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın hakimiyetinin nasıl işlendiği üzerinde durduk.

Soru: Hakimiyet lafzının bir insana ıtlakı caiz midir?

Cevap: Evet, caizdir. Bu konu ile alakalı Kur'an'da birçok ayet zikredilmiştir. Örnek olarak;

"Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halife yaptık; onun için insanlar arasında adaletle hükmet; nefsin isteklerine uyma, sonra seni Allah yolundan saptırır. Kuşkusuz "Allah yolundan sapanlara, hesap verme gününü unutmaları yüzünden çok ağır bir azap vardır." [Sad, 26]

"Dâvûd'u ve Süleyman'ı da an. Bir zamanlar, (zarar görmüş) bir ekin konusunda hüküm veriyorlardı. Bir topluluğun koyun sürüsü, geceleyin başı boş bir vaziyette bu ekinin içine dağılıp ziyan vermişti. Biz de onların hükmüne tanık idik. " [Enbiya, 78]

"Süleyman'ın dava konusunu iyi anlamasını sağladık. Her birine de hükmetme yeteneği ve ilim verdik." [Enbiya, 79]

¹ Zümer suresi ayet: 46

Ayrıca Allah'ı Teala, peygamberine hitaben " *İnsanlar arasında Allah'ın sana gösterdiğine göre hükmedesin diye hakkı içeren kitabı sana indirdik; hainlerden taraf olma!* " ¹ buyurmuştur.

Eğer denirse; şimdiye kadar Kur'an-ı Kerim'den zikrettiğimiz ayetlerde hüküm sadece Allah ve peygamberlerine isnat edilmiştir. Onlar da ilahi vahyin teyidi ile günah ve hatadan masumdurlar. Hükümün ilahi vahyin koruması altında olmayan bütün bir beşere isnat edildiği nasslar da var mıdır?

Evet, Kur'an'da, peygamberlerin dışında ilahi vahye mazhar olmayan beşere de isnat edildiği nasslar vardır. İhramlı iken avlanma yasağının delinmesi ile alakalı ceza hususunda erkeklerin hüküm vermesi ile alakalı;

"Sizden kim böyle bir hayvanı kasten öldürürse öldürdüğüne denk bir evcil hayvanı ceza olarak öder. Bunu -Kâbe'ye ulaştırılacak bir kurbanlık olmak üzere- aranızdan adalet sahibi iki kişi takdir eder." ²

Aynı şekilde arası bozulan eşlerin aralarını bulma hususunda;

"Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Düzeltmek isterlerse Allah aralarını bulur; şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır." ³

Ve Kur'an-ı Kerim, kadıları "Hükkam" olarak nitelendirmiştir. *"Mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin."*

¹ Nisa suresi, ayet: 105

² Maide suresi, ayet: 95

³ Nisa suresi, ayet: 35

Bile bile, günaha saparak, insanların mallarından bir kısmını yemeniz için onun bir parçasını yetkililere(hakimlere) aktarmayın. "¹

Allah (c.c.), Rasulünü muhatap alarak zatını şu şekilde vasıflandırmıştır; ***"Sana ne vahyedilirse ona uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. O hüküm verenlerin en hayırlısıdır. "***² Ayrıca Hz. Nuh'un (a.s.) dili ile ***"Senin vaadin elbette haktır. Sen hâkimlerin en âdilisin."***

Bütün bu zikredilen delillerin hepsi hâkim lafzının Allah'a (c.c) ve beşere ıtlakının cevazını haber verir. Ancak, iki farklı anlam birlikteliği ile müşterek manaların caiz olduğu diğer tüm ifadeler gibi, aralarında hiçbir çelişki yoktur. Buradan hareketle hakimiyetin Hâkim'e nisbet edilmesinden murat edilen yüce yaratıcının kendisi de olabilir, Ademoğlundan bir hâkim de olabilir. Dünyada insanlardan hâkim olanlar İmam, Halife, Emir, Melik ve Reis gibi kelimelerle isimlendirilir. Bütün bu isimlendirmelerin hepsi tek bir kavram içindir o da yegane yaratıcı olan Allah'ın (c.c) şeriatı ile insanlara önderlik etme ve yine onun vaz ettiği din ile dünya siyasetine yön vermektir.

4. HÜKÜM AYETLERİ HAKKINDAKİ HATALI ANLAYIŞ, BU ANLAYIŞIN TENKİDİ VE SAVUNUCULARININ İDDİALARININ ÇÜRÜTÜLMESİ

İslam tarihinde hakimiyet kavramı ilk olarak hicri on dördüncü asırda ortaya atılmıştır. Bu kavram ile alakalı ilk görüş bildiren ise Ebu Alâ el-Mevdudi'dir. Sonrasında Seyyid Kutub bu kavram ile alakalı ortaya koyduğu görüşleri ile onu

¹ Bakara suresi, ayet: 188

² Yunus suresi, ayet: 109

takip etmiştir. Hakimiyet kavramı ilk olarak bu şekilde islamî cemaatler arasında yayılmıştır. Bu kavram ile yasama ve yargı olarak nitelendirebileceğimiz teşri ile beraber mutlak otorite sahibi olmak yalnızca Allah'a ait olup bütün sistemler ve vaz edilen kanunların sahibi Allah'tır(c.c.). Mutlak egemenlik ona aittir ve hiçbir beşer için böyle bir şey caiz olamaz.

Ebu Alâ Mevdudî; *"Hakimiyet lafzı, günümüzün siyaset ilmi terminolojisinde kullanıldığı gibi ancak kutsal ve mutlak saltanata izafe edilir.¹ Kanun, Hakimiyetin sahibi tarafından konulur ve fertlere düşen bu kanunlara itaat etmektir. Hakimiyeti elinde bulundurana gelince, onu kayıt altına alabilecek ne bir kanun vardır. Ne de o başkasına itaatle mükelleftir. O zatında Kadir-i Mutlaktır. Onun vaz ettiği kanunları sorgulamak hiçbir şekilde caiz değildir.² Allah'tan başka kullarından hiç kimsenin onu koyduğu yasaları başkaları üzerinde icra etme yetki ve salahiyeti yoktur."*³

Seyyid Kutub da buna benzer olarak;

"Hüküm ancak Allah'ındır. Bu ancak onun ilahi hükmüne hastır. Bu sebeple hakimiyet sadece onun ilahi hususiyetlerine has bir özelliktir. Onun dışında her kim hakimiyet hakkı iddiasında bulunursa ki bu; fert, tabaka, hizip, heyet, ümmet veyahut küresel çapta bütün bir insanlık suretinde olsun her türlü noksanlıktan uzak olan Allah'a ve onun uluhiyetine başkaldırı olur. Allah'a ve onun uluhiyetinin zati hususiyetlerine karşı başkaldıran ve böyle bir iddiada bulunan Allah'a karşı apaçık bir küfür

¹ Tedvin ed- Düstur el- İslami, s.18

² Tedvin ed- Düstur el- İslami, s.19

³ Tedvin ed- Düstur el- İslami, s.21

*içerisindedir. Böylece onun inançsızlığı zorunlu olarak dinen bilinen şeylerden olmuştur. Hatta sadece “**Hüküm ancak Allah’ındır.**” Ayeti bile bu konuda onun küfrünü ilan eder.*

*Böyle bir hak iddiası, kişiyi sadece kaim olan islam dinin dairesinden çıkarmaz aynı zamanda onu, Allah’a ve onun uluhiyetine karşı isyan eder hale getirir. Böyle bir isyan ve başkaldırı için iddiada bulunan kişinin, Firavun’un dediği gibi “**Sizin için benden başka tanrı tanımıyorum.**”¹ veya “**Ben sizin en yüce rabbinizim!**”² demesi zaruri değildir. Zira o, böyle bir hak iddiasında bulunarak Hakimiyet hususunda Allah’ın şeriatından yüz çevirmiş ve icra edilen yasaları başka kaynakların yardımıyla türetme vaz etme yoluna gitmiştir.*

İktidar otoritesine sahip olan, yani güçlerin kaynağı olan bir cihetin sadece kabul edilmesi bile otorite olarak Yüce Allah’tan başka bir kaynağın bulunduğu ikrarıdır. Bu cihet ümmetin tamamı veya bütün bir insanlık olsa bile.”³

Bütün bu bahsi geçenlerden anlaşılacağı üzere Hakimiyet onların nazarında akidenin ve kelamın temel esaslarındandır. Böyle bir İlahi hakimiyetin tatbik edilmeyişi veya ondan yüz çevirme apaçık küfürdür. Buna dayanak olarak aldıkları temel ise “**Kim Allah’ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.**”⁴ ayetidir.

Seyyid Kutub zikri geçen ayeti şu şekilde tefsir etmiştir:

¹ Kasas suresi, ayet: 38

² Naziat suresi, ayet:24

³ Tedvin ed- Düstur el- İslami, 4/1990

⁴ Maide suresi, ayet: 44

Bu son derece kesin ve su götürmez bir ifadedir. Gerek ayette şart edatı olarak "من"ın kullanılması ve gerek cevap cümlesi, bu hükmün, herkesi kapsayabileceğinin göstergesidir. Ayette herhangi bir kapaklık olmadığı gibi bu hüküm, zaman ve mekan sınırlarını da aşmaktadır. Bu, hangi kuşakta ve hangi ulusta olursa olsun, Allah'ın indirdiği ayetlere göre hüküm vermeyen herkesi kapsamına alan genel bir hükümdür...

Bunun nedenini ise daha önce açıklamıştık. Zira, Allah'ın indirdiği ayetlere göre hüküm vermeyen, Allah'ın ilahlığını reddediyor demektir. Oysa ilahlık zorunlu olarak, egemenliği ve yasamayı da içermektedir. Allah'ın ayetlerine göre hüküm vermeyen bir kimse ise bir yandan, Allah'ın ilahlığını ve ilahlığının niteliklerini reddetmekte, diğer yandan da ilahlık hakkını ve ilahlığın niteliklerini kendisine mal etmeye kalkışmaktadır. Gerçekten de küfür bu değil de nedir? Pratik -ki bu teoriden çok daha önemlidir- sırf küfür kokuyorsa, dil ile mümin ya da müslüman olduğunu iddia etmenin manası nedir?¹

Seyyid Kutub'un bu sözlerinden anlaşılıyor ki, Hakimiyet onların nazarında beşerin her türlü hükmünü reddediyor. Hatta böyle beşerî bir otoriteye karşı başkaldırıcıyı gerektiriyor. Bu nedenle onun nazarında İslam'da siyaset teorisi, tüm emir ve yasama yetkilerinin insanlığın elinden alınmasına dayanır. Hiçbir beşerin kendisi gibi insanlar üzerinde bir düzeni uygulamaya ve ona itaat etmesine izin verilmez.

¹ Fî Zilâl'il- Kur'an, 2/898

Bu Hatalı Anlayışın Tenkidi:

Birincisi: Hâkim lafzının yaratıcıya ile beraber insanoğluna ıtlak edilmesi bir tenakuz teşkil etmez. Bu manada bir ıtlak lafz-ı müsterek kabilindendir. Hal böyle olunca, bu hususla alakalı zikrettiklerimiz ışığında hakimiyet lafzın bazen yaratıcıya izafe edilmesinin yanında bazen insanoğluna izafe edilişi de doğrudur.

Burada vurgulamak istediğimiz husus, beşerden herhangi bir kimsenin hakimiyetinde masum olamayacağıdır. Buna binaen bu kimseyi seçmek ve gerektiğinde azletmekle yetkili olan bir heyetin özgür iradesi ile ve “البيعة” olarak isimlendirilen günümüz terminolojisi ile genel oylama yapılarak seçilmesidir. Bu kişinin hakimiyetinin adalet ve şûra gibi ilkelerin tahakkuk ettirilmesine dayanması gerekmektedir. Ayıca, milletin ihtiyaç duyduğu kanun ve mevzuatı vaz etmesi hususunda gayret göstermelidir. Bu kanunlar ise kendi halkı arasında hak ve adaletle hükmetmesini sağlayacak, içerisinde tafsilata da dair hükümleri de barındıran şer’i kaideler çerçevesi içerisinde ortaya konulmuş olmalıdır. Böyle bir eylem asıl hakimiyetin yaratıcıya ait olduğu hususunda ne rahatsız edici ne de tutarsızdır. Bu açıklama ile hakimiyet konusunda farklı iddiada bulunan bu kişilerin iddialarının tutarsızlığı anlaşılmıştır.

İkincisi: Hakimiyet anlayışı hakkında en tehlikeli şey bu fikir sahiplerinin insanı yaratıcının karşısına oturtmaları ve İlahi metotla, beşeri yöntemler arasında daimi bir karşılaştırma yapmalarıdır. Apaçıktır ki böyle bir anlayışa kendimizi teslim edecek olursak , gerçek manada ilim

sahiplerinin içtihatla bulunabilmelerinin önünü tamamen kapatmış oluruz.

Dini naslar insanın fikir ve düşüncelerini işlettirip, bu konuda sarf-ı nazara teşvik ederken böyle bir şeyi savunmak hangi akla sığar. Allah Resulü (s.a.v), Muaz ibni Cebel'i Yemen'e gönderirken; " *"Sana hâlli için herhangi bir dava getirildiği zaman nasıl ve neye göre hüküm verirsin?" diye sordu. Hz. Muaz, "Allah'ın kitabındaki hükümlerle hüküm veririm."* dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz, "Eğer Allah'ın kitabında onunla ilgili bir hüküm bulamazsan neye göre hüküm verirsin?" diye sordu. Hz. Muaz, "Resûlullahın sünnetine göre hüküm veririm." dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz bu sefer, "Resûlullahın sünnetinde de onunla ilgili bir hüküm bulamazsan, ne yaparsın?" diye sordu. Hz. Muaz, "O zaman, kendi görüşüme göre içtihad eder, hüküm veririm." dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz bundan son derece memnun oldu. Bu memnuniyetini şöyle ifade etti: "Allah'a hamdolsun ki, Resûlullahın elçisini, Resûlullahın razı olduğu şeye muvaffak kıldı."¹

Allah Resulü, Hz. Muaz'ı hakkında delil bulunmayan içtihadi konularda da kadı ve vali olmak üzere Yemen ehline gönderirken razı değil miydi? Bilakis Allah Resulü Hz. Muaz'ın Göğsüne elini koyarak "Allah'a hamdolsun ki, Resûlullahın elçisini, Resûlullahın razı olduğu şeye muvaffak kıldı." diyerek şükür duasında bulunmuştur.

Bu yüzden, bu iddia sahiplerinin tezleri delile muhtaçtır. Mevcut olan deliller ise böyle bir iddiaya tamamen zıttır. Bunların öne sürdükleri şeyi kabul etmek, fikri hayatın

¹ Ebû Davûd Sünen'inde, Kitâb'ül-Ekdîyeh, Bâb-ı İctihâd'ür-Ra'y fi'l-Kadâ (303/3)'da tahrir etmiştir, Hadis no 3592.

izinde kendi üzerine düşeni layıkıyla yerine getirmeye çalışan insan aklını iptal etmekten başka bir şey değildir.

Üçüncüsü: Hakimiyet anlayışının böyle bir tarzda sunulması dinin saltanat ve hükümranlığa ulaşılmasında araç olarak kullanılmasıdır. Siyasi çatışmaları, dini çatışmalara dönüştürerek hakimiyeti ele alma adına ümmetin kandırılması, zihinlerin uyuşturulmasıdır.

Dördüncüsü: Bu kimselerin sarf ettiği “Beşerin elinin altındaki hakimiyet küfürdür.” sözü İslam dinin temel prensipleri ile çelişmektedir. Zira hükmü elinde bulunduracak olan kişiye salâhiyeti veren ve yine onu azleden ümmetin kendisidir. Bunun delili ise Hilafet makamına geçtiğinde irad ettiği ilk hutbede “ Muhakkak ki sizin üzerinize emir tayin edildim. Sizin en hayırlınız olduğumu iddia edemem. Eğer hakka uygun davranırsam bana yardımcı olun. Yanlışsa düşersen beni düzeltin” diyen Hz. Ebu Bekir’in sözüdür.¹

Beşincisi: Devlet’in maslahatlarına yönelik bazı mevzuatlar vardır ki bunlar hususiyetlerine binaen Kur’an veya sünnetteki naslarda varid olmamıştır. Biz burada soruyoruz; Yönetimi elinde bulunduranlar bu meseleler karşısında nasıl tavır takınacaklar? Evet bundan dolayı şer’i hükümlerin delilleri Kur’an ve sünnetten sonra İcma, Kıyas, İstihsan, Maslahat-ı Mürsele, Örf, İstışhab ve Şer’u Men Kablena’ dır.²

¹ El- Bidaye ve’n Nihaye, 6/301

² Bu ıstılahların anlamları için usûl-ü fıkıh kitaplarına başvurunuz. Örneğin: Gazali, Mustasfâ, s137-173; Âmidî, El-İhkâm fî Usûl’il-Ahkâm, 195/1, 173/3, 137/4.

Altıncısı: Maide suresi'ndeki Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenlerin tekfir edilmesi ile alakalı ayeti delil getirmeleri ile alakalı deriz ki;

İlk olarak; İmanda asıl olan kalp ile tasdiktir. Dil ile ikrar ve amel imanın rükünlerin ikisi değildir. Ehli sünnetin bu konudaki görüşü budur (Eş'ariler). Ümmetin ekser çoğunluğuna karşılık Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenlerin tekfir edilmesi görüşünü ileri sürenler haricilerdir. Ehli sünnetin önde gelen imamı Haricilerin bu iddialarına cevap vermişler böyle bir iddianın batıl olduğunu enine boyuna açıklamışlardır. İmam Fahreddin Razî, Maide suresindeki bu ayeti tefsirinde şöyle demiştir: “ *İkinci Mesele: Hariciler demiştir ki; Her kim Allah’a isyan ederse o kafirdir. Cumhur-u ümmet: “Hayır öyle değildir.” Demiştir. Hariciler bu ayeti delil olarak göstererek ‘Kim Allah’ın indirdiğinden farklı bir şeyle hükmederse o kafirdir. Her günah işleyen Allah’ın indirdiğinden başkası ile hükmetmiştir dolayısıyla kafir olmuştur.*

Tefsir ve Kelam alimleri bu şüpheyi şu şekilde cevap vermişlerdir:

Birincisi: Bu ayet Yahudiler hakkında nazil olmuştur ve onlara mahsustur. Çünkü sebenin hususiliği hükmün umumiliğine mani değildir. Buna cevap olarak bir kısım; “ وَمَنْ ” Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler daha önce zikri geçenlerdir. Bunlar da kafirlerin kendileridir yorumunu yapmıştır. Böyle bir cevapta tatmin edici değildir. Çünkü “Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler” kısmına şart edatı olarak (مِنْ) lafzını ekleyerek ayetin umumi olduğunu gösterir demişlerdir. Böyle

bir cevap ayette olmayan şeyi bulunanlar ayette olmayan şeyi ilave etmek demektir ki bu da caiz değildir.

İkincisi: Atâ bu ayetin tefsirinde; ‘*Bu tam anlamıyla olmasa da küfürdür.*’ Tavus; ‘Bu kişiyi Allah’ı ve ahiret günün açıkça inkar edenlerinki gibi kişiyi dinden çıkaran bir küfür değildir.’ Demişlerdir. Burada ayeti dini inkardan ziyade nimeti inkar etme gibi bir manaya hamletmişlerdir. Bu görüş de isabetli değildir. Zira küfür lafzı zikredildiğinde bu hakiki manada dini inkar etmek manasına sarf edilir.¹

Üçüncüsü: İbnü’l Enbarî; ‘Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler’ ibaresi şu manaya gelebilir. Bu kişiler kafirlerin fiillerine benzer bir fiilde bulunmuşlardır. Bu sebepler kafirlere benzetilmiştir. Bu görüş de zayıf bir görüştür. Nitekim zikredilen kafir apaçık lanetlenmiş bir düşmandır.

Dördüncüsü: Abdulaziz bin Yahya El- Kinanî; ‘‘Allah’ın indirdiği’’ umum sigasıdır.’ ‘Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler’ ise mana olarak her kim Allah’ın indirdiğinin zıttı ile hükmederse işte onlar kafirlerdir. Hak olan budur. Zira kafirler Allah’ın her indirdiğinin zıttı ile hükmederler. Fakat fasıklar, Allah’ın indirdiklerine çok az yerde muhalif olurlar. Bu da işin pratik kısmındadır. İtikat ve ikrar hususunda fasıklar Allah’ın indirdiklerine muvafıktırlar.’ Demiştir. Bu görüşte zayıf bir görüştür. Çünkü, ayet eğer Allah’ın indirdiği bütün hükümlere muhalefet edenlerle alakalı hususi bir uyarıda bulunmuş olsaydı. Bu uyarı sadece recm olayı hususunda Allah’ın

¹ Küfür iki çeşittir. İtikadi anlamda küfür ve itikada müteallık olmayan nimeti inkar manasına gelen küfür. İtikadı inkar etmeksizin nimeti inkar etmek kişiyi dinden çıkarmaz. İmam Buhârî Sahîh’inde; Kitâb’ül-İmân, Bâb-ı Küfrân’il-Aşîr ve Küfrun düne Küfrin bölümünde rivayet etmiştir.

indirdiğine muhalefet etmeleri sebebiyle Yahudileri kapsamayacaktı. Buna karşılık müfessirler ayetteki uyarının muhalefetleri sebebi ile Yahudileri kapsadığında icma etmişlerdir. Bu da böyle bir cevabın geçerli olmadığının delilidir.

Beşincisi: İkrime; “ ‘Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler’ ibaresi kalbi ile inkar edip, dili ile muhalif olanlardır. Yalnız her kim kalben, indirilenin Allah’ın hükmü olduğunu bilir. Dili ile bunu ikrar eder fakat bu hükümleri zıttına olacak şekilde uygularsa bu Allah’ın indirdiği ile hükmeden fakat bu hükmü terkedenden hükmündedir. Ayetteki kafirler ibaresinin kapsamına girmez.”

İşte bu cevap, isabetli ve yerindedir. Doğrusunu Allah bilir.¹

Bütün bu bilgilerin ışığında, her kim Allah’ın indirdiğinin onun katından olduğunu inkar eder veya bu hükmün doğru olmadığına inanır, o hükümle alay eder veyahut o hükmü reddederse hiç şüphesiz kafirdir.

Müslümanlar, Allah’ın indirdiklerine dilleri ile karşı çıkmamak ve kalben inkar etmemekle beraber Allah’ın şeriatının hak olduğuna iman edip, tasdik ettikleri sürece dinden çıkanlarla aynı kefeye konulması mümkün değildir. İnzal edilen hükümler hakkında taksir göstererek onları uygulamayan Müminler bu sebeple günahkarlar olarak nitelendirilirler. Ehli sünnete göre eğer ölüm gelmeden önce tövbe ederlerse Allah affedicidir. Şayet bu günahlarda ısrarcı olmuşlar ve tövbe etmeden ölmüşlerse akıbetleri Allah’a kalmıştır.

¹ Tefsir-i Kebir, 12/6

Cevhere sahibi bu konuda ne güzel söylemiştir;

Kim ola tövbe etmeden öle

Hesabını Allah göre¹

Altıncısı: Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenlerin tekfir edilmesi aynı zamanda Allah Resulünün sünnetine açıkça muhaliftir. Huzeyfe ibn Yeman hazretlerinin rivaye ettiği; "Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu: 'Benden sonra yolumu tutmayan, benim sünnetimi takip etmeyen önderler gelecek, onların içinde insan bedeni taşıyıp kalpleri şeytan kalbi olanlar olacak. Sordum: 'Şayet ben o onlara ulaşırsam nasıl yapayım.' Allah Resulü şöyle cevap verdi: 'Yöneticiyi dinle ve itaat et. Malın da elinden alınsa, belin de bükülse, dinle ve itaat et.' "²

Bu hadis bize gösteriyor ki, idarecinin mücerret olarak Kur'an ve sünnetin yolundan sapması onu kafir yapmaz.

Burada ayrıca soruyoruz. Peki bu ayette anlatılmak istenen nedir? Yahudiler kavim olarak bu ayetin hususi muhatapları mıdır? Yoksa bu ayet umumi manada mı inmiştir?

Cevap: Burada Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenler ibaresi Yahudilere hastır. Buna şu iki şey delalet ediyor:

Birincisi; ayetin nüzul sebebi

İkincisi; Ayetteki siyak münasebeti

¹ Cevheretü't Tevhid, s. 19

² Müslim tahrir etmiştir, Kitâb'ül-İmâre - Bâb'ül-Emr Bilüzûm'il-Cemâat inde Zuhur'il-Fiten ve Tahzir'id-Duâti ile'l-Küfr 1476/3 Hadis no 1847.

Nüzul sebebine gelirse, hadislerle sabittir ki bu ayetin inmesinin sebebi Yahudiler içerisinde meydana gelen zina hadisesidir. Yahudiler Tevrat'ta indirilen recm hükmünü değiştirmişler. Hz. Peygamber'den (s.a.v) zina hadisesi ile alakalı aralarında farklı bir hüküm vermesini istemişlerdir.

Hz. Berâ (radıyallahu anh) anlatıyor: *“Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına yürür kömürle karartılmış¹ ve dayak atılmış bir Yahudi getirdiler. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselam) Yahudileri çağırarak: “Kitabınızda zina haddini (cezasını) böyle mi buluyorsunuz? diye sordu. “Evet” dediler. Sonra Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselam) onların âlimlerinden birini çağırdı ve “Musa ya, Tevrat'ı indiren Allah aşkına soruyorum, zina edenin haddini kitabınızda böyle mi buluyorsunuz?” dedi. Alim: Hayır! Eğer bana böyle yemin vererek sormasa idin sana haber vermezdim. Kitapta recm buluyoruz. Fakat , zina vak'aları eşrafımız arasında çoğaldı. Artık şerefli birini bu suçla yakalarsak onu bırakır olduk.*

Ancak biçare birisini yakalarsak ona haddi tatbik ediyoruz. Kendi aramızda şöyle dedik: “Gelin aramızda öyle bir ceza şeklinde anlaşalım ki o , eşraftan olsun , halktan olsun herkese tatbik edilsin . Sonunda recm yerine suratın kömürle boyanıp dayak atılmasında ittifak ettik ” Bunun üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): “Allahım, onların öldürdüğü emr-i şerifini ilk ihya edip dirilten ben olayım” dedi ve had cezasının tatbikini emretti, zâni hemen recmedildi. Bunun üzerine şu âyet indi: “Ey Peygamber! Kalbleri inanmışken ağızlarıyla “inandık” diyenler, Yahudilerden yalana kulak verenler ve başka bir topluluk

¹ Yani: Yüzü kömür ve külden kararmış şekilde, bkz. En-Nihâye fi Garîb'il-Hadîs ve'l-Eser 444/1, (حم) Maddesi.

hesabına casusluk edenlerden inkara koşanlar seni üzmesin. Sözleri asıl yerlerinden değiştirirler de “Böyle bir (fetva) size verilirse alın, verilmezse kaçının” derler...”¹ Az sonra Allah Teâla bütün kafirler hakkında şu ayetleri indirdi: “Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar kâfirlerdir...” “Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler işte onlar zâlimlerdir...” “..Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar fâsıklardır!”^{2, 3}

Sekizincisi: Maide suresinin bu ayetiyle alakalı olarak öncesi ve sonrasında Yahudilerden bahsettiği gibi, bu sure genel itibari ile hususi olarak ehli kitaptan olan Yahudilerden söz etmektedir.

Ayetin öncesine bakacak olursak; *“Ey peygamber! Kalpleri inanmadığı halde ağızlarıyla “iman ettik” diyenlerden ve yahudilerden küfürde yarışanlar seni üzmesin. Onlar hep yalana kulak verirler, sana gelmeyen başka bir kesimi dinler dururlar; kelimeleri konulduğu anlamlarından kaydırıp değiştirirler. “Eğer size şu verilirse hemen alın, eğer o verilmezse uzak durun” derler. Allah bir kimseyi fitneye düşürmek isterse elbette Allah’ın iradesine karşı senin elinden hiçbir şey gelmez. İşte onlar Allah’ın, kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir. Onların dünyadaki hakkı büyük bir rezilliktir. Âhirette de onlar için büyük bir azap vardır. Onlar, hep yalana kulak veren ve durmadan haram yiyen kimselerdir. Sana gelirlerse aralarında hüküm ver veya onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Eğer hüküm verirsen*

¹ Maide suresi, ayet: 41

² Maide suresi, ayet: 44, 45, 46

³ Müslim, Kitâb'ül-Hudûd Bâb-ı Recm'il-Yehûd Ehl'iz-Zimmet fi'z-Zinâ 1327/3, bölümünde tahrir etmiştir. Hadis no:1700.

aralarında adaletle hükmet. Şüphesiz Allah âdil olanları sever. İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında olduğu halde seni nasıl hakem tayin ediyorlar; bunun ardından da yüz çevirip gidiyorlar. Onlar asla inanmış değildirler.”¹

Sonrasında ise; *“Tevrat'ta İsrâiloğulları'na, "Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş... ve yaralamalara da birbirine kısas vardır. Kim kısası bağışlarsa bu kendisi için bir kefâret olur. Ve her kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir" diye yazdık. Ardından o peygamberlerin yolu üzere, kendinden önce gelmiş olan Tevrat'ı tasdik edici olarak Meryem oğlu İsâ'yı gönderdik. Ona da içinde hidayet ve nur bulunan, kendinden önce gelmiş olan Tevrat'ı tasdik edici, takvâ sahipleri için bir yol gösterici ve bir öğüt olarak İncil'i verdik.”²*

Buradan anlıyoruz ki, ayet Yahudiler hakkındadır ve onların küfrüne hükmetmiştir. Çünkü onlar Tevrat'ın zina edenlerle alakalı olan hükmünden yüz çevirip kendi heva ve heveslerine göre hüküm vermişlerdir.

Eğer denirse; madem ayet Yahudiler hakkında nazil oldu. Allah'ın indirdiği hükmü Yahudilerin yaptığı gibi değiştiren diğer din sahipleri üzerine bu hüküm uygulanamaz mı?

Cevap olarak alimlerden bir kısmı şöyle demiştir:

¹ Maide suresi, ayet: 41-43

² Maide suresi, ayet: 45,46. Bkz. Envar'üt-Tenzîl 128/2, Et-Tefsîr'ül-Kebîr 6/12, Rûh'ul-Meânî 315/3.

Diğer din sahipleri hakkındaki hüküm Yahudilerinki gibidir. Zira İslam hukukunun delillerinden olan (şer'u men Kablena) “öncekilerimizin şeriatı” delili, bu hükme muhalif olan bir şey bize söylememektedir.

Diğer bir kısım ise; bu hüküm Yahudilere hastır. Diğer din sahipleri ile alakalı hüküm farklı bir nassa muhtaçtır. Bu ayet Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyen Müslümanların tekfiri konusunda nass hükmünde değildir. Bu sebeple delil olmaya müsait değildir. Zira bir delil üzerinde ihtimal söz konusu olduğunda, onunla istidlal etme yolu delil üzerinden düşer. Yani iddia eden için kesin bir hüccet olmaktan çıkar.

Burada, Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyen Müslümanın küfrü ile alakalı delil, zannî bir delildir. Zannî delil ise akideye ait meselelerde nefiy yahut ispat olarak kabul edilmez.¹

¹ Bkz. Beyanün li'n-Nâs mine'l-Ezher'iş-Şerîf 1/164-166.

İÇİNDEKİLER

Takdim	4
Hakimiyet	8
1. KUR'AN'DA ZİKREDİLEN HÜKÜM KAVRAMI	8
İSLAMİ TERMİNOLOJİ'DE HAKİMİYET KAVRAMI	9
2. ALLAH'A İZAFE EDİLEN HÜKÜM LAFZININ İÇERDİĞİ MANALAR ...	10
A. TEŞRÎİ HÜKÜM:	10
B. KEVNÎ KADERÎ HÜKÜM:	11
C. UHREVÎ HÜKÜM	12
3. HÜKÜM LAFZININ BEŞERE ITLAKI	13
4. HÜKÜM AYETLERİ HAKKINDAKİ HATALI ANLAYIŞ, BU ANLAYIŞIN TENKİDİ VE SAVUNUCULARININ İDDİALARININ ÇÜRÜTÜLMESİ	15
BU HATALI ANLAYIŞIN TENKİDİ:	19

مشيخة الأزهر
مركز الأزهر للترجمة

Al-Azhar Center for Translation (ACT)